

2022-09-15

Įtrauki mokykla. Kokia ji?

Kultūra

Įtraukiojo ugdymo kultūros dimensijoje kuriama saugi, visus priimanti ir bendradarbiaujanti bendruomenė, kurioje kiekvienas jaučiasi vertingas. Siekiama, kad įtraukiojo ugdymo vertybės būtų žinomos ir suprantamos visiems mokyklos darbuotojams, mokiniams, tėvams, jomis būtų dalijamasi.

Mokyklos kultūra apima šias dimensijas:

mokyklos bendruomenės, kurioje kiekvienas narys jaučiasi priimtas ir svarbus, mokiniai padeda vienas kitam, darbuotojai bendradarbiauja tarpusavyje, vyrauja pagarbos vienas kitam atmosfera, mokyklos ir tėvų / globėjų partnerystė, mokyklos ir švietimo administratorių / steigėjų bendradarbiavimas, o vietos bendruomenė įtraukiama į mokyklos gyvenimą, kūrimą.

įtraukiojo ugdymo vertybių puoselėjimą, kai bendruomenėje vyrauja aukšti lūkesčiai kiekvienam mokiniui, vadovai, mokyklos darbuotojai, mokiniai ir tėvai / globėjai aptaria ir dalijasi įtraukiojo ugdymo filosofija, kiekvienas mokinys yra vertingas ir vertinamas, mokyklos darbuotojų ir mokinių santykiai grįsti žmogiškosiomis vertybėmis, mokyklos darbuotojai siekia pašalinti bet kokias sėkmingo mokymosi ir dalyvavimo ugdyme kliūtis, mokykla siekia išvengti bet kokios diskriminacijos, yra sukurta skaidri / teisinga darbuotojų skyrimo ir skatinimo sistema.

Politika

Įtraukiojo ugdymo politikos dimensijos įgyvendinimas reiškia, kad įtraukiojo ugdymo idėjas įtvirtinti siekiama visuose mokyklos dokumentuose. Mokykloje vykdoma politika, skatinanti kiekvieno įsitraukimą ir dalyvavimą nuo pat pirmos tapimo bendruomenės nariu dienos. Pokyčiai strategiškai planuojami. Bet kokia pagalba teikiama vadovaujantis įtraukties principais.

Įtraukiojo ugdymo politikos dimensija apima:

mokyklos prieinamumą ir atvirumą kiekvienam besimokančiajam, kai vengiama bet kokios selekcijos ir segregacijos apraiškų; veiklos organizuojamos neskirstant besimokančiųjų pagal gebėjimus, pasiekimus, negalias, lytį ir pan.; kiekvienam mokiniui pritaikoma fizinė aplinka, veikia sukurta paramos naujokams sistema.

pagalbą įvairovei, kuri reiškia kiekvieno besimokančiojo individualumo ir galimybių pripažinimą, reikalingos pagalbos sistemos, mažinančios mokymosi kliūtis, sukūrimą ir jos koordinavimą, savivertės ir pasitikėjimo savimi skatinimo politiką, pozityvaus elgesio skatinimo sistemos taikymą ir patyčių prevenciją, mokyklos nelankymo priežasčių ieškojimą ir šalinimą, į įtraukųjį ugdymą orientuotą profesinį tobulėjimą.

Praktika

Įtraukiojo ugdymo praktika – tai kasdienės situacijos, atspindinčios mokyklos kultūrą ir politiką. Pamokos planuojamos ir vedamos, atsižvelgiant į besimokančiųjų įvairovę. Mokiniai – aktyvūs ugdymosi proceso dalyviai visuose jo etapuose. Atrandami ir panaudojami visi galimi materialieji ir žmogiškieji ištekliai, skatinantys mokymąsi ir dalyvavimą. Remiantis Booth ir Ainscow (2002) sukurtu modeliu, **įtraukiojo ugdymo praktika siejama su:**

mokymosi orkestruote, kur ypatingą reikšmę turi **personalizuoto mokymosi planavimas**, užtikrinantis kiekvieno besimokančiojo įsitraukimą ir dalyvavimą, vaiko mokymąsi aktyviai mokytis, įvairovės pažinimą ir skatinimą, mokinių pagalbą vienas kitam, visų bendradarbiavimą, kiekvieno mokinio įsitraukimą į neformalias veiklas.

išteklių mobilizavimu, kai galimi mokymosi ištekliai, užtikrinantys kiekvieno dalyvavimą ir mokymąsi, yra visiems vienodai prieinami, o mokinių skirtybės (tokios, kaip: kalba, amžius, pasiekimai, kultūrinė patirtis, negalia) pripažįstamos ir panaudojamos ugdymo procese kaip ištekliai, taip pat aktyviai pasitelkiami išoriniai (žmogiškieji, materialieji) ištekliai.

Įtraukiojo ugdymo dimensijų struktūra

A dimensija. MOKYKLOS KULTŪRA

A 1. Bendruomenės kūrimas

- Priėmimas
- Pagalba vienas kitam
- Mokytojų bendradarbiavimas
- Pagarbus bendravimas
- Mokyklos ir tėvų partnerystė
- Mokyklos ir jos steigėjo bendradarbiavimas
- Vietos bendruomenės įtraukimas

A 2. Įtraukiojo ugdymo vertybių puoselėjimas

- Aukšti lūkesčiai kiekvieno pasiekimams
- Dalijimasis įtraukiojo ugdymo vertybėmis ir filosofija
- Nelygstama vertė
- Bendražmogiški santykiai
- Kliūčių šalinimas
- Diskriminacijos vengimas

B dimensija. MOKYKLOS POLITIKA

B 1. Mokyklos atvirumas ir prieinamumas

- Personalo politikos skaidrumas
- Pagalba naujam darbuotojui
- Mokyklos atvirumas mokinių įvairovei
- Fizinės aplinkos prieinamumas
- Pagalba naujam mokiniui
- Heterogeninis grupavimas

B 2 . Pagalba įvairovei

- Mokymosi kliūčių šalinimas
- Įtraukiojo ugdymo kompetencijų plėtra
- Etiketizavimo, kategorizavimo vengimas
- Dalyvavimą skatinanti pagalba SUP mokiniams
- Pagalba dvikalbiams, daugiakalbiams mokiniams
- Emocinė parama
- Pozityvaus elgesio skatinimas vs bausmių sistema
- Mokyklos nelankymo priežasčių ieškojimas ir šalinimas
- Patyčių prevencija

C dimensija. PRAKTIKA

C 1. Mokymosi orkestruotė

- Mokymosi orkestruotė
- Personalizuoto mokymosi planavimas
- Kiekvieno įsitraukimas ir dalyvavimas
- Įvairovės pažinimas ir skatinimas
- Vaiko mokymas aktyviai mokytis

- Mokinių pagalba vienas kitam ir mokymasis bendradarbiaujant
- Kiekvieno pažangą skatinantis vertinimas
- Pozityvų elgesį skatinančios taisyklės
- Mokytojų bendradarbiavimas
- Inkliuzinė švietimo pagalba
- Asmeninę pažangą skatinantys namų darbai
- Įvairi popamokinė veikla

C 2. Išteklių mobilizavimas

- Skirtybės – ištekliai
- Stiprybės – ištekliai
- Išteklių paieška
- Išteklių įvairovė ir prieinamumas
- Efektyvus išteklių naudojimas

Siekiant įtraukųjį ugdymą įtvirtinančių pokyčių mokyklos veiklos praktikoje, svarbu laikytis šių principų:

- užtikrinti atsakingą ir įsipareigojusią lyderystę (angl. committed leadership), kurios dėka siekiama kurti įtraukiojo ugdymo kultūrą, politiką ir praktiką įvairiais lygmenimis ir visose mokyklos aplinkose: bendraujant ir mokantis klasėje, bendraujant su tėvais, neformaliose veiklose, darbuotojų susitikimuose ir kt.;
- laikytis holistinio požiūrio į asmenį ir ugdymą, kuriuo siekiama pažinti kiekvieną besimokantįjį ir identifikuoti jo gebėjimus, naudoti juos atskleidžiant asmeninį potencialą, personalizuojant ugdymą;
- garantuoti informacijos ir fizinių aplinkų prieinamumą;
- kurti mokymuisi draugišką aplinką, kurioje kiekvienas jaučiasi saugus, priimtas, sulaukia pagalbos, yra skatinamas mokytis ir išreikšti save;
- diferencijuoti, individualizuoti, personalizuoti ugdymą;
- kiekvienam suteikti pagalbą, atsižvelgiant į individualius besimokančiojo poreikius, sudarant mokytojams galimybę tobulinti kompetenciją įtraukiojo ugdymo srityje, mokantis vieniems iš kitų bendradarbiavimo ir problemų sprendimo procesuose;
- užtikrinti reikalingus išteklius, kurie turi būti efektyviai valdomi.

Mokyklos infrastruktūra, fizinė ir informacinė aplinka sukurtas vadovaujantis universalios dizaino principais (pvz., nėra fizinių kliūčių judantiems neįgaliųjų vežimėliais patekti į mokyklą; pašalinti slenksčiai, kliudantys judėti mokyklos viduje, įrengti keltuvai; bendrosiose mokyklos patalpose, mokinių darbo vietose reguliuojamas apšvietimas, prie kabinetų durų užrašai ir Brailio raštu; turėklai, laiptų kraštai apklijuoti šiurkščia medžiaga, nudažyti pvz. geltonai (turi būti ryškus kontrastas su aplinka), baldai tokie, kuriuos galima komponuoti, norint organizuoti ugdymo procesą įvairiems pogrupiams; esama relaksacijos/poilsio/sensorikos kambarių; nėra stiklinių durų, nes jos sunkiai pastebimos, durų kraštai kontrastingi; higienos patalpos pritaikytos judesio/padėties negalią turintiems vaikams/suaugusiems; sukaupta mokymo priemonių (pvz. taktilinių žemėlapių, muliažų ir pan.), kompiuterinių programų, pritaikytų kompiuterio klaviatūrų, pelių, interaktyvių lentų ir pan.

Šaltiniai

Booth T., Ainscow M. (2002; 2016). Index for Inclusion: Developing Learning and Participation in Schools. CSIE

Tyrimo ataskaita „Įtraukiojo ugdymo situacija mokykloje“ (Tyrimo vadovė: doc. dr. Lina Miltenienė; Tyrėjai: doc. dr. Milda Damkuvienė, doc. dr. Jūratė Valuckienė, Lekt. Sigitas Balčiūnas)

Recommendations by European Agency for Special Needs and Inclusive Education

(Parengė Teresa Aidukienė, specialioji pedagogė.)